

คอลัมน์ “จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง”

ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันศุกร์ที่ 14 มีนาคม 2540

แอนโทนี กิดเดนส์ กับ LSE

รังสรรค์ ฤษะพรพันธุ์

เมื่อผมทราบข่าวว่า ศาสตราจารย์แอนโทนี กิดเดนส์ (Anthony Giddens) ตอบรับตำแหน่งผู้อำนวยการ London School of Economics and Political Science (LSE) ผมอดรู้สึกประหลาดใจมิได้ ใครเลยจะคาดคิดว่า นักทฤษฎีสังคมคนสำคัญแห่งปรตยุบันสมัย ดังเช่นกิดเดนส์ ผู้เคยนำเสนอผลงานในลักษณะ Grand Theory (ศัพท์ของ C. Wright Mills) จะสนใจรับตำแหน่งผู้บริหารสถาบันการศึกษาเช่นนี้

กิดเดนส์เกิดในปี 2481 เป็นอาจารย์ในสังกัด King's College, Cambridge University ตำแหน่งล่าสุดคือ ศาสตราจารย์สาขาวิชาสังคมวิทยา แม้เคมบริดจ์จะเป็น มหาวิทยาลัยเก่าแก่ แต่สังคมวิทยาเกือบจะไม่มีที่ยืนในมหาวิทยาลัยนั้น การเติบโตของสังคมวิทยาในมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ตลอดช่วงเวลาสามทศวรรษเศษที่ผ่านมาปฏิเสธมิได้เลยว่า กิดเดนส์มีบทบาทอย่างมาก งานวิชาการยุคแรกของกิดเดนส์มุ่งไปในด้านการตีความทฤษฎีสังคมวิทยาคลาสสิก ดังเช่น *Capitalism and Modern Social Theory* (1971), *Politics and Sociology in the Thought of Max Weber* (1972), *Emile Durkheim* (1978) และ *Sociology* (1982)

กิดเดนส์สนใจการวิเคราะห์ชนชั้น (Class Analysis) ด้วย ดังเห็นได้จาก *The Class Structure of the Advanced Societies* (1973) แต่ก็วิพากษ์วิจารณ์ลัทธิวัตถุนิยมทางประวัติศาสตร์ (Historical Materialism) *A Contemporary Critique of Historical Materialism* (1981) นับเป็นงานสำคัญในเรื่องนี้

แต่งงานชิ้นสำคัญของกิดเดนส์อยู่ที่การพัฒนา Theory of Action, Agency and Structure และ Theory of Structuration ดังเห็นได้จาก *New Rules of Sociological Method* (1976), *Studies in Social and Political Theory* (1977), *Central Problems in Social Theory* (1979), *Profiles and Critiques in Social Theory* (1983) และ *The Constitution of Society* (1984) นอกจากนี้ กิดเดนส์ยังพยายามผนึกสังคมวิทยาเข้ากับภูมิศาสตร์ด้วยการเสนอระเบียบวิธี

การศึกษา Time and Space รวมทั้งการนำทฤษฎีสังคมไปวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
 ดังเช่น *The Nation-State and Violence* (1985)

ไม่ต้องสงสัยเลยว่า กิดเดนส์เป็นนักสังคมนิยมคนสำคัญแห่งศตวรรษที่ 20
 ณ บัดนี้มีหนังสือไม่น้อยกว่า 5 เล่ม ที่ศึกษาและวิเคราะห์พัฒนาการทางความคิดของกิดเดนส์
 การที่กิดเดนส์ผลจากโลกของนักวิชาการไปสู่โลกของนักบริหาร จึงชวนให้เข้าใจว่า กิดเดนส์
 อาจเบื้องานวิชาการ และเห็นว่าการบริหารเป็นงานที่ทำหาย แต่ในประวัติศาสตร์ปัญญาชน
 มีนักวิชาการจำนวนไม่มากนักที่ประสบความสำเร็จในการบริหาร

แต่การดึงนักวิชาการชั้นยอดมาเป็นผู้อำนวยการ LSE มิใช่ปรากฏการณ์ใหม่
 ผู้อำนวยการ LSE หลายต่อหลายท่านในอดีตเป็นนักวิชาการที่มีเกียรติคุณอันสูงส่ง ไม่ว่าจะเป็น
 เซอร์วิลเลียม บีเวอริจ (Sir William Henry Beveridge) ลอร์ดไลออนเนล รอบบินส์ (Lionel
 Robbins) และเซอร์ราล์ฟ ดาร์เรนดอร์ฟ (Ralf Dahrendorf) กิดเดนส์เพียงแต่ดำเนินในมรรควิถี
 เดียวกับนักวิชาการผู้ทรงเกียรติคุณเหล่านั้นเท่านั้น

แต่การที่กิดเดนส์ต้องจากมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ไปสู่ LSE ย่อมสร้างปัญหาการ
 ขาดดุลแก่เคมบริดจ์ การสูญเสียกิดเดนส์ทำให้เคมบริดจ์ต้องขาดชุมชนปัญญาทางสังคมวิทยา
 อย่างสำคัญ และยากแก่การชดเชย เมื่อคำนึงถึงฐานะของกิดเดนส์ในโลกวิชาการ

เคมบริดจ์และ LSE เป็นไม้เบื่อไม้เมามาแต่อดีต LSE ก่อตั้งขึ้นเพื่อทานกระแส
 สถาบัน 'ศักดิ์นา' ดังเช่นอัลเฟรดและเคมบริดจ์ ซิดนีย์ เว็บ (Sidney James Webb, 1859-
 1947) ผู้นำมรดกของเฮนรี ฮัตชินสัน (Henry Hutchinson) มาจัดตั้ง LSE ต้องการทานอิทธิพล
 ทางความคิดของสำนักเศรษฐศาสตร์คลาสสิกและนีโอคลาสสิก อันมีอัลเฟรด มาร์แชลล์ (Alfred
 Marshall, 1842-1924) แห่งมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์เป็นผู้นำ แต่แล้ว LSE กลับกลายเป็นฐานที่มั่น
 ของสำนักเศรษฐศาสตร์คลาสสิกเสียเอง และเป็นป้อมปราการในการต้าน Keynesian Revolution
 เมื่อจอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ (John Maynard Keynes, 1883-1946) ปฏิวัติระบบการวิเคราะห์
 เศรษฐศาสตร์มหภาคในหนังสือชื่อ *The General Theory of Employment, Interest and
 Money* (1936) วิวาทะอันดุเดือดเผด็จกันระหว่างทั้งสองฝ่ายสร้างความร้าวฉานอย่างลุ่มลึก ลอร์ดบี
 เวอริจ (William Henry Beveridge) ผู้อำนวยการ LSE ในขณะนั้นเป็น ผู้นำในการโจมตีเคนส์
 ด้วยตนเอง หากแต่ด้วยความเข้าใจระบบการวิเคราะห์ของเคนส์อย่างไม่ถูกต้อง

อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการปรับความเข้าใจในความคิดระหว่างทั้งสองฝ่าย
 และมีความพยายามในการปรับสัมพันธ์ภาพระหว่างสถาบันทั้งสอง LSE เริ่มเป็นฝ่ายขาดดุล
 เคมบริดจ์ เมื่อนักเศรษฐศาสตร์ในสังกัดหลายคนแปรเปลี่ยนไปสังกัดสำนักเศรษฐศาสตร์เคนส์

บางคนโอนไปรับตำแหน่งศาสตราจารย์สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ในมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ดังเช่น นิโคลัส คาลดอร์ (Nicholas Kaldor) ในทศวรรษ 2500 และแฟรงค์ ฮาห์น (Frank Hahn) ในปลายทศวรรษ 2510 โดยที่ในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน เคมบริดจ์ต้องสูญเสียแอนโทนี แอตกินสัน (Anthony Atkinson) ให้แก่ LSE

ในประวัติศาสตร์ของ LSE LSE ได้อาจารย์จากมหาวิทยาลัยออกฟอร์ดไปเป็นผู้อำนวยการหลายคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง 50 ปีแรก แต่ไม่เคยมีผู้อำนวยการที่มาจากมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์เลย จอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ เคยได้รับข้อเสนอให้รับตำแหน่งนี้ แต่เคนส์สนใจการทำงานด้านนโยบายที่กระทรวงการคลังมากกว่างานบริหารสถาบันการศึกษา กิดเดนส์ จึงเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์คนแรกที่โอนไปรับตำแหน่งผู้อำนวยการ LSE

LSE เติบโตจากสถาบันอุดมศึกษาเล็กๆ เมื่อแรกก่อตั้ง LSE มีขนาดเล็กกว่า College หลายแห่งในมหาวิทยาลัยออกฟอร์ดและเคมบริดจ์เสียอีก แต่ด้วยการประคบประหม่อมของซิดนีย์ เว็บบ์ และการผลักดันของผู้บริหารและคณาจารย์ LSE ถีบตัวขึ้นมาเป็นสถาบันอุดมศึกษาระดับโลก เทียบเท่าเทียมไต่กับมหาวิทยาลัยออกฟอร์ด เคมบริดจ์ และ Imperial College of Science, Technology and Medicine โดยที่ LSE เน้นการจัดการศึกษาด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์โดยเฉพาะ

เมื่อกิดเดนส์รับตำแหน่งผู้อำนวยการ LSE เปลี่ยนรูปโฉมเป็นอันมาก LSE เมื่อแรกก่อตั้งเป็นสถาบันอุดมศึกษาของพวกเขาสังคมนิยมเฟื่องฟู แต่เป็นเพราะความเปิดกว้างของซิดนีย์ เว็บบ์ LSE จึงเป็นสถาบันที่คณาจารย์มีภูมิหลังอันหลากหลาย ตั้งแต่ซ้ายจัดไปจนถึงขวาจัด ในขณะที่ LSE มีฮาโรลด์ ลาสกี (Harold Laski) LSE ก็มีคาร์ล ปอปเปอร์ (Karl Popper) ด้วย และถึง LSE จะมีฟรีดริช ฟอน ฮาเย็ก (Friedrich von Hayek) แต่ LSE ก็มีริชาร์ด ทอว์นีย์ (Richard Henry Tawney)

ในช่วงเวลาเกือบสองทศวรรษที่ผ่านมา LSE ต้องเดินแนวทางทุนนิยม และใช้กลไกราคาในการแก้ปัญหาทางการเงิน การรัดเข็มขัดทางการคลังและการตัดทอนงบประมาณรายจ่ายด้านสังคม นับตั้งแต่รัฐบาลนางมาร์กาเร็ต แธตเชอร์ (Margaret Thatcher) เป็นต้นมา มีผลกระทบต่อมหาวิทยาลัยต่างๆอย่างมาก LSE มีอาจหลบเลี่ยงผลกระทบต่างๆเหล่านี้ได้ในเมื่อ LSE ต้องพึ่งพิงทรัพยากรทางการเงินจากรัฐบาลมากกว่า 80% เมื่อรัฐบาลจำกัดงบประมาณที่ให้แก่มหาวิทยาลัย LSE ต้องพึ่งตนเองทางการเงินมากขึ้น การพึ่งตนเองหนทางหนึ่งก็โดยการรับนักศึกษาต่างชาติเพิ่มขึ้น เพราะสามารถเก็บค่าเล่าเรียนเต็มตามต้นทุน (full-cost pricing)

ในปัจจุบัน LSE มีนักศึกษาจาก 132 ประเทศ โดยที่ประมาณครึ่งหนึ่งเป็นนักศึกษาต่างชาติ ส่วนใหญ่มาจากนอกสหภาพยุโรป

LSE หารายได้จากชื่อเสียงของตนที่สั่งสมมาแต่อดีต แต่การเพิ่มจำนวนนักศึกษารับเข้าย่อมทำลายชื่อเสียงของ LSE ในระยะยาว เพราะ LSE ต้องลดหย่อนมาตรฐานในการรับนักศึกษา แต่การที่ LSE หารายได้จากนักศึกษาต่างชาติจำนวนมาก ทำให้ LSE กลายเป็นสถาบันที่ผลิตบริการอุดมศึกษาเพื่อการส่งออก LSE ช่วยให้อังกฤษมีรายได้จากการส่งออกเพิ่มมากขึ้น จนถึงกับได้รับรางวัล The Queen's Award for Export Achievement ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่เคยใครคาดคิดมาก่อน

LSE เก็บค่าเล่าเรียนจากนักศึกษาต่างชาติในอัตราปีละ 8,500 ปอนด์สเตอร์ลิง แต่เก็บจากนักศึกษาชาวอังกฤษเพียงปีละ 2,500 ปอนด์สเตอร์ลิง ซึ่งรัฐบาลเป็นผู้จ่าย กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ รัฐบาลให้เงินอุดหนุน 2,500 ปอนด์สเตอร์ลิงต่อนักศึกษาชาวอังกฤษหนึ่งคน ผู้บริหาร LSE ชุดเดิมมีความเห็นว่า โครงสร้างอัตราค่าเล่าเรียนที่เป็นอยู่ไม่เป็นธรรม เพราะนักศึกษาจากโลกที่สามต้องเสียค่าเล่าเรียนปีละ 8,500 ปอนด์สเตอร์ลิง แต่ลูกเศรษฐีชาวอังกฤษที่สอบเข้า LSE ได้ไม่ต้องจ่ายค่าเล่าเรียน เพราะรัฐบาลเป็นผู้จ่ายให้ แต่อัตราค่าเล่าเรียนที่รัฐบาลจ่ายแทนนักศึกษาชาวอังกฤษนี้ต่ำกว่าต้นทุนถัวเฉลี่ยมาก LSE ต้องการให้รัฐบาลปรับอัตราเงินอุดหนุนให้ใกล้เคียงกับอัตราค่าเล่าเรียนที่เก็บจากนักศึกษาต่างชาติ มิฉะนั้นจะเรียกเก็บ Top-up Fee กล่าวคือ หากรัฐบาลจ่ายเงินอุดหนุนต่ำกว่าอัตราที่ LSE เห็นว่าควรจะได้ LSE จะเก็บเงินส่วนที่เหลือจากนักศึกษาชาวอังกฤษเอง หากรัฐบาลไม่ยอมปรับอัตราเงินอุดหนุน LSE จะ लेकरเงินอุดหนุนจากรัฐบาลและกลายเป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยเก็บค่าเล่าเรียนในอัตราตลาด LSE ไม่ต้องง้อรัฐบาล ในช่วงเวลาสองทศวรรษที่ผ่านมา LSE พึ่งตนเองมากขึ้น ในปัจจุบัน LSE พึ่งทรัพยากรทางการเงินจากรัฐบาลเพียง 15 % เท่านั้น

ด้วยเหตุที่รัฐบาลมีอาจเป็นที่พึ่งได้ LSE จำเป็นต้องเดินแนวทางตลาด เมื่อ LSE ต้องการขยายวิทยาเขต เนื่องจากที่ตั้งเดิมในตำบล Holborn คับแคบ LSE ใช้วิธีการกู้เงินเพื่อซื้อที่ดินใหม่ วิถีแห่งตลาดที่ LSE เลือกรู้ ทำให้ LSE ผูกพันชะตากรรมของตนกับความ เป็นไปในตลาดมากขึ้น หากอัตราดอกเบี้ยถ่วงตัวสูงขึ้น LSE จะมีภาระการชำระหนี้เพิ่มขึ้น การขาดดุลการเงินเป็นปัญหาเฉพาะหน้าที่ LSE ต้องเผชิญในปี 2540 นี้ หากเงินปอนด์สเตอร์ลิงมีค่าแข็งตัวหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งมีราคาแพง จำนวนนักศึกษาต่างชาติที่ต้องการเข้า LSE อาจลดลง ซึ่งกระทบต่อรายได้และฐานะการเงินของ LSE โดยตรง เพราะ LSE มีได้แข่งขันกับมหาวิทยาลัยชั้นนำอื่นๆในสหราชอาณาจักรด้วยตนเองเท่านั้น หากยังต้องแข่งขันกับ

มหาวิทยาลัยชั้นนำในประเทศอื่นๆที่ใช้ภาษาอังกฤษ หรือประชาชนส่วนใหญ่มีเชื้อสายแองโกลแซกซัน ดังเช่นสหรัฐอเมริกา คานาดา ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์อีกด้วย

การเพิ่มจำนวนนักศึกษาเพื่อหารายได้เพิ่มขึ้น ย่อมทำให้ภาระการสอนของคณาจารย์เพิ่มขึ้นด้วย เวลาสำหรับการทำงานวิชาการและการวิจัยมีน้อยลง อันนำมาซึ่งความตกต่ำทางวิชาการของ LSE เอง แต่ความตกต่ำดังกล่าวนี้มิได้เกิดเฉพาะ LSE มหาวิทยาลัยชั้นนำอื่นๆ ในสหราชอาณาจักรล้วนเผชิญความตกต่ำเดียวกันนี้ร่วมกัน

นี่เป็นสภาพของ LSE ที่แอนโธนี กิดเดนส์จำเป็นต้องเผชิญ